

LEU-LU

crescerea, morurile si datşenele lui.
(naturalu-istoricu.*)

Cumuca leulu se tiene de genulu micieloru o scia tota lumea carea s'a adaptatu catu-si de pucinu dein funtan'a scientieloru naturali. — Intre cele alalte proprietati ale Leului, acestui animariu fabulosu, si de poeti inca adeseori cantatu, aci venu numai acele a se semna care naturalistii au le au trecut cu vederea, au nu le au cunoscutu pana acumu; caci toti naturalistii descriu pre Leu, cá pre unu animariu maiestatecu (precumu intr'adeveru si este) marinimosu, si carele numai diu'a-si cauta nutrementulu si petrekerile sale, uitandu au nesciendu cumca elu inca este o fera rapitoria de noptea, si pofitoria de sange, ca si celealalte dein genulu lui celu crudu, si uneori necrutiatoriu nece chiaru de semenii sei, cu acea destintiune numai cá elu se mania mai tardiu cá celealalte specie dein genulu micieloru, dar' apoi cu atata devene mai infricosiatu; éra Leonia atata e de necredentiosa catra sociulu seu, cá si mica de casa catra Domnulu seu, pre carele-lu mananca dupa ce more; precumu tote aceste se vedu destulu de chiaru dein urmatoriale:

Leulu cu Leonia si-serbeza de cumune nunt'a sa cam catra capetulu mensei Ianuariu, si fienduca dentitiunea (essirea dentiloru) pune la multe femeniusce capulu, de aci barbatusii sunt cu 3 parti mai numerosi cá femeniuscele, de nnde se templa catu adeseori se vede cate o dama incungiurata de cate 3—4 competitori, carii se lupta cu o furia inversiunata unulu cu altulu, pentru mervirea primatului, pana candu Leonia vediendu cumca emulii oi zelotipi nu se mai potu strica unulu pre al-

*) Intocma dupa manuscriptu, la cererea scriitorulu, ceea ce se observéza mai totudeun'a in Fóie. R.

tulu, se uresce cu eli, si-i conduce d'ins'a inaintea unui Leu mai betranu, pre care-lu cunosece si-luisci pretiui de pre glasulu lui celu potente. Amorezii mergu cu tota audacia dupa madam'a loru, si stau facisiu cu preferitulu rivale. Aci nu sa templa discursu indelungatu, si lucrulu e curundu ispravitu, si totudeun'a cu succesu. Betranulu Leu cuprende pre celi 3 flecai nebuni, fora nece o sfiála, si fora de a se misica catu-si de pucinu de in loculu seu. Dupa ce-i venu tocma aproape, apuca pre celu de antaiu si-lu sugruma, la alu doilea-i frange vre-unu osu, ér alu treilea se tiene norocitu de cumuva pote scapa cu unu ocliu sanetosu dein ungliele mosiului loru.

Dupa ce s'a finitu lupt'a si loculu e curatitu de nemici, si scutura betranulu odata com'a, ca si calulu candu sta dupa unu tropu indelungatu, se pune diosu si Leonia-i linge ranele capetate pentru d'insa, in semnulu aplecarei sale catra elu. Ci candu se telnescu doi lei de o asemenea marime si vertute pre unu terrenu de lupta, atunci decurge lucrulu cu totulu alt'mintea. Unu arabu dein cet'a Keseniloru nareza urmatori'a lupta infricosiata aloru doi lei, ce elu a vediut'o insusi cu oclii sei: Era — dice elu — pre tempulu candu se pircescu cerbii (in Ian.), si Mohamedu se afla pandindu de intr'unu stegeriu inaltu la o luna frumosa, vede o cetba (ciuta) jucanduse cu mai multi cerbi. Arburele, de pre care privia elu voluptuos'a scena se afla in' mi-dioloculu unei poenitie, lenga calea ce trecea de a lungulu padurei. Pre la mediu de nopte vede elu dein arbure venindu o Leonia, petrecuta de unu Leu cu coma mare rosiiu-galbiu. Apropianduse de arburele, pre care sta elu, Leonia lasa calea si se trentesce la radecin'a arburelui diosu, Leulu remane in cale si se face a pandi. Intr' aceea „Mohamedu aude dein departare insemnata unu glasu innadusitu,

caruia Leonî'a-i respunde totu intr' un'a. Acumu Leulu ei inca incepe a sbierá atatu de tare catu venatoriulu dein arbure si scapa de spaima pusc'a dein mana, si se prenda cu amendoue manule de ramurele arburelui. Si cu catu se apropiá Leulu sbieratoriu mai tare, cu atata-i respunde inderetu mai desu si Leonî'a; é' consociulu ei, venindu in furia, se pareá ai amenintiá se taca, inse nepasandui se pareá ai respunde: „pote veni, cá-cii o-l'asteptu cu dorire.“

Preste una ora se ivesce Leulu venitoriu in marginea poenitiei, unu leu negru, catu unu gliganu (veru selbatecu). — Leonî'a se scola, cá selu in tempine, Leulu precepandui voli'a, merge elu in susi inainte. Apropianduse de olalta cá de 2—3 orgie, ambii eroi se punu in pusetiune de lupta, saru unulu asupr'a altuia, se tevalescú prein poéna si se paru a nu se mai sculá nece odata in susu, precumu s'a si templatu. Lupt'a fu mare, infricosiata, si pentru venetoriulu nostru, ce silitu o priviá dein vervulu arburelui, indelungata si redicatoria de perii capului. Pana candu la urma se audira crasnindu osale unuia in potentile falci ale celui alaltu, se implu poén'a de matiele loru cele scose si medularile cele sfasiate. Er, aerulu resuna, si loculu se cutremurá de sbieratele loru cele infioratoria, acumu in nedusite, acumu resunatoria, si veditoria de mania si durore. —

Leonî'a dela inceputulu luptei stete suptu tota scen'a pitulata pre fole, ulitanduse la nefericitii rivali cu o bucuria saltatoria de anima, ce si-o arata prein miscarea codei, cumu acestia orbiti de zelotipia, si-punu capulu unulu altuia, pentru d'ins'a. Dupa ce se ispravira tote si leii numai dedeaq nece unu semnu de viafia se scolá, merse de le amirosi cadavrele, si se departá cá si cumu nemicu n'ar fi vediatu, intru cea mai mare nepasare.

Estu esemplu de credentia cojugale se pote aplecá la tote leoniele fora neci o destintiune. Mai antaniu se nevoliescu d'insele asi alege unu leu potente si vertosu, care se le mantue de leisiorii celi menunti, ale caroru certe copilaresci nu le potu suferi; telninduse intr' aceea cu unu altu leu si mai potente, ácel'a totudeun'a are preferentia.

Pre catu se scie acést'a dein partea leului se templa tocma de in contra. Elu se porta cu multu mai galantu si mai onestu catra ales'a sa, pre carea nu o parascesce nece la o templare, si totudeun'a arata catra d'ins'a o simpatia, grige, res-

pectu si bunavolentia care ar' fi demne de o mai mare respectare dein partea ei. Pre tempula nuntei leonî'a intru tote duce rol'a cea de antania: ea merge pre totendenea inainte, si leulu o urmeza in totu loculu, é' candu ea stá pre locu, si leulu se opresce lenga d'ins'a. Ajungundu undeva, la unu prospectu de traiu bunu, leonî'a se pitula pre fole, éra leului veneza si i aduce cele mai bune bucature inainte, si pandiendu in giuru cá se nu o conturbo cineva in tempulu tractei, se ulita la d'ins'a cu cea mai mare indestulare, si numai dupa ce s'a saturatu ea, se apuca si dinsulu se si mulcomesca fomea dein restulu ce a remasu dupa ea. In scurtu elu-i manifesta tota delicateti'a, preste totu tempulu septemaneloru de miere.

Candu semte leonî'a cumca is'a apropiatu ora se nasca — cam pre la capetulu lui Decembre, seáu inceputulu lui Ianuariu — si-cauta unu locu ascunsu intr'o fundatura de vale nepetrinsa, spre a se usiura de sarcin'a sa. Leoniele feta dupa etatea si marimea loru dela 1 pana la 3 féti, inse mai de comune cate 2 feti, unu mascuru si una femina. In cele de antaiu dile ale nascerei, nu-si lasa nascutoria fetii sei nece pre unu minutu singuri, ci ta'ta loru grigesce pentru tote cele de lipsa spre nutritia ei. Dupa ce fetii au ajunsu a fi de 3 mesi, si au trecut preste crisea dentitiunei care mai alesu la femeniusece e periculosa de morte, i-intiarca mama sa, si atunci se departa in tota diu'a cu orele intregi dela d'insii, le aduce carne mai alesu de oe, carea o belesce frumosu, si li-o talia bucati.

Leulu, alu carui caracteru dupa ce a ajunsu la maturitate e forte seriosu, nu pote suferi incomoditatea ce i-o facu miciosiorii celi mici cu jocariele loru, deci se trage la o parte, si-si face locuentia aliurea, inse totu in apropiare de fameli'a sa, cá la tempu de nevolia sei pota sari curundu intr' ajutoriu. —

Dupa ce Arabii se incunoscentieza despre desarcinarea (fetarea) vre-unei leonie, indata se punu la panda pre unu vervu de dealu, au se urca intru unu arbure inaltu, si candu incepe leonî'a a se departá cu orele intregi dela fetii ei, se demita la d'insii, si-i fura dein culcasiu. Dupa aceea invelindui intr' unu vestimentu cá se nu se sciaune i-ducu, si-i dau in man'a unui calaretiu, care astepta in marginea padurei, si care se cara cu ei totu intr' unu snifetu a casa, de nu cumva e asia de norocosu. cá in fuga se de preste mam'a cea doliosa

de fetii sei, că-ci atunci i-a cantatu cuculu de im-
preuna cu sociului seu, precumu dein cele urma-
toria se va vedea.

Dupa Girardinu

ΣΝΣ ΕΠΙΤΑΦΣ.

Фиекаре омъ зрмеазъ се айвъ о патимъ ори о
аплекаре че предомінеазъ асъпреі: дѣти ва фі даръ
ертатъ се спъіз: къ патіма предомнітоаре дѣтине
есте патіма воіажелоръ сазъ маі віне а къльторіилоръ.

Дѣти плаче се къльторескъ къ калеаска, къ
кареѣта, къ каіи де поште: не дрѣмълъ де фіеръ;
іаръ маі къ осевіре къ вапорълъ де ші дѣти есте
камъ фрікъ де апъ: дар' фелъріле ачестеа де къ-
льторіи черъ мълді вані, ші фіндъкъ патіма де а къ,
льторіи тѣ стѣпанеште маі тотъ д'азна; къндъ
дамъ вані о іазъ апостолічеште не жосъ. Фелълъ
ачеста де къльторіе де зі нѣ есте атѣтъ де ко-
тодъ ка челеалте, де ші нѣ флатеалъ нічі де
къмъ ванітатеа омълъзі, де ші нѣ аззі не ла оте-
лърі зікъндъді екселендъ, тѣріата, лѣміньдіа та,
емінендіа-воастръ, ші алте ворбе че сѣнтъ къ
прісоъ дѣ діксіонарѣлъ тѣтѣроръ лінгвѣшіторіилоръ,
дінтре карі чеі маі пѣдіні примѣждіоні сѣнтъ чеі
че — стѣрѣескъ — не ла отелърі, ші къ карі дѣкѣ
нічі тотъ д'азна плѣтіндъле скъмпъ ачеле тітлѣрі
поате немерітате. Къльторіа не жосъ де ші есте
ліпсітъ де челе че зісеіъ, ші че есте дрентъ камъ
остенітоаре, дар' есте мълътъ маі плѣкътъ дѣтине
прівінде ші маі інстрѣктивъ. Дѣти плаче къльто-
ріндъ не жосъ се тѣ възкъръ де тоате варіателе
фрѣмъседі а ле патѣреі, нѣ сѣнтъ сѣрдъ ла воcea
прівегіторіеі, рѣмѣжі дѣкѣнтатъ ла ведереа зпзі
неісажъ фрѣмосъ ші піторескъ, ші къндъ ші се
дѣфѣдішазъ вре зпъ монументъ антѣкъ, пенѣрѣ
міне есте зпъ овіектъ де медітаціи каре де каре
маі меланколіче, къдетѣндъ асъпра нестаторнічі
лѣкръзілоръ оменешті.

Цѣраніи не карі дѣ гѣсескъ не дрѣмъ дѣти
мълъцѣмескъ къріозітатеа пріп наивеле ші сімпле
лоръ новестірі. Мъ интересеазъ соартеа цѣранѣ-
лъзі, в'о спзі дрентъ, фіндъ къ прівескъ дѣ елъ аѣ-
тріторълъ тѣтѣроръ класелоръ соіетѣдіи, ші пѣінеа
ші віпълъ каре сѣнтъ продѣкцііле остіпелелоръ ші
сѣдоріилоръ лзі, не-пѣрескъ не тоді; пѣінеа ші ві-
пълъ есте сінгърѣлъ сакріфіціѣ ші челе маі къратъ
каре се адъче не алтарълъ Домнълъзі: ші цѣранѣлъ
цорѣтъ тоате грѣтъділе статълъзі. Біне къвітезъ

цара знде ачестъ класъ мѣнчітоаре есте протѣ-
діатъ ші дѣкѣражатъ, ші пропріетарълъ че прівѣ-
ште дѣ локвіторіи сѣі ніште фіі че і іазъ дѣкѣре-
діндатъ проведінца ка сѣі дѣгріжаскъ, сѣі лѣмінезе
фѣкъндъсі се ші къпоаскъ даторііле ші дрентѣріле
лзі, ші сѣі апере, мі се паре о адаоа проведінцъ
не пѣмѣнтъ.

Ла аплъ 1854 'къльторіамъ, дѣпъ овічеіълъ
мез, не жосъ; ла 12 оаре амъ ажънѣъ дѣтр'зпъ
сатъ че копріндеа маі мълътъ де о 1000 фаміліи, о
вісерікъ таре ера дѣтінжолкълъ сатълъзі, а къріі
антѣкъ архітектѣръ готікъ атрасе лъареа амінте
а теа, амъ воітъ се тѣ репѣкъсѣзъ пѣцінъ де ос-
тенеалъ лѣнгъ ачестъ монументъ релѣціосъ; шѣ-
зѣндъ лѣнгъ мѣрѣлъ вісерічіи, дѣпъ дѣтѣмпларе
амъ арѣкатъ окіи асъпра зпзі мѣрѣнтъ че се
ведеа де кърѣндъ фѣкътъ. д'асѣпра лзі ера о піа-
трѣ не каре ера скрісѣ ачестъ епітафъ: „Аічі заче
рѣпосатълъ N... че азъ фостъ преотъ ачестъзі
сатъ 45 ані.“ О! амъ зісѣ дѣ сенемі, іака о
фрѣмоасъ каріеръ пенѣрѣ зпъ сервіторъ алъ
Домнълъзі, 45 де ані преотъ дѣтр'зпъ сатъ, 45 де
ані проповедзіторъ къвѣнтълъзі Днѣлъзі ла ніште
оамені сімплі, знде корѣпціа четѣдеапъ п'азъ
ажънѣъ, ші дѣ а къроръ інімъ къвѣндъ сѣмѣнца
къвѣнтълъзі Днѣлъзі ші дѣвѣцѣтѣріле еванѣліи
потъ адъче родъ дѣсѣтітъ. Се ведемъ че азъ фѣ-
кътъ репосатълъ дѣ кърѣ де 45 де ані. Амъ трасѣ
дар' ла пресвітеръ (каса преотълъзі) че ера дѣ
апроніереа вісерічіи. Каса дѣфѣдініа не дін аѣаръ
о старе де мізеріе ші рѣінаре, нічі зпъ помъ дѣ-
прежѣръ, нічі о плантаціе, ва нічі кіаръ къртеа
дѣгрѣдітъ. Де ші каса ера дѣдестълъ де дѣкѣ-
пѣтоаре, дар' авіа амъ гѣсітъ доъ камере дѣ
старе де а пѣтеа фі локвіте, ші знде м'азъ пріішітѣ
зпъ даскалъ вѣтрѣнъ че се дѣсталасе аколо дѣне
тоартеа преотълъзі, пѣнъ ла веніреа преотълъзі
челзі нос; вѣтрѣнълъ маъ прімітъ къ възкъріе,
та пофтітъ ла маса лзі чеа сімплъ, амъ дескісѣ
конверсаціе къ дѣксѣлъ дѣтрѣвѣндълъ маі дѣтѣіъ
чіне есте фонтаторълъ ачеі вісерічіи фортмоасе, елъ
мі азъ спѣсѣ маі мълѣте лѣкрѣрі ла каре нѣ аш-
тептамъ, міа спѣсѣ, къ ші елъ азъ аззітъ дела
вѣтрѣні, къ вісеріка ачестеа азъ фостъ зідітъ де
піетраріи чеі маі мештері, ші зѣгрѣвітъ де зѣгрѣвіи
чеі маі къ штііндъ, къ аічі азъ фостъ зпъ кіновіъ
де монахі сѣпді, алъ кърора дѣчепѣторіъ азъ авѣтъ
де цінтъ дѣтіндеа моралълъзі крештінескъ, дѣ-
вѣцѣтѣра тінерімеі, дѣделетнічіреа къ Дѣмнезе-
ештіле скріпѣтѣрі, прііміреа стрѣнілоръ, къѣтареа

челоръ волнаві, ши прижінвал челоръ непорочиді. Пъринци аелторі дн ачестъ сънтъ докаш, зичеа вътржнвал, маі днжис ера сърачі, се хрѣнія кз лжкръ тжнлоръ лоръ, зпнї скріа кърдї ши ле днпърдїа дн даръ ла каедінчомїї карї венїа ла еї, алдїї каре нз штіа карге, се днделнтічеа кз фелзрі де лжкрзрі де тжні; дн тїмнвал верїї еї сїгзрї лжра вжнпвал родїторїс че ера днпрежзрвал монастерїї, дїн акързіе продзкте се нзтріа еї, съраквал чель лїпсїтз де пжїне ши кълторзвал че венїа ла джншїї; тоатъ віада лоръ се днпърдїа дн лжкраре ши дн рзгчїзіне, ленеа нз ера кз пбскзтъ днтре еї, кндз емїа врезнвал дїн монпзстіре пептрз вре о невоїе ера ка зпз апостолз алз Домнвалї днведжндз не чеї пешгїсторї, кзжтжндз не чеї волнаві ши днпърїндзї кз рзгчїзінеа ши тжнпгїерїле лоръ, съвтзїндз пре чель ретчїгїтз, ши днпърїндз дн кредїндъ ши дн фанте взне не тотз крештїнвал; кїарз чеї че ера лїпсїдї де орї че днвдътъръ; сфїнденїа віедїї лоръ, влжндечеа лоръ ши віада чеа днфржнатъ, каре се кзнштіа кїарз дїн феделе лоръ челе зскаге де постз ши рзгчїзіні, ера дествал де elokвенте, ши тчереа лоръ ера віне ворвїтоаре.

Вестеа лоръ п'а днпързіатъ а се днтїнде претвїнденеа, лзтеа алерга кз тзлдімеа ла джншїї, зпнї ка се дензіе рзгчїзініле лоръ ла нїчоарїле алтарвалї, ши се ласе аколо трївзт хотържт пептрз ажторвал челоръ непорочидї; іар' алдїї ка се прїмеаскъ съвтїрїле, повдъвїрїле ши тжнпгїерїле ачелоръ вьрвадї днвдъдї ши днвзпътъдїдї, ши ачестъ касъ аї кьреї пьрїндї штіссе прїн взнеле лоръ пьртърї а траде драгостеа тзтзроръ аз девенїтз дн пдїнз тїмнз авзтъ, кз тошїе ши венїтърї марї; не каре ачеї взнї пьрїндї ле днпърдїа тоате дн фачерї де віне, пепьстржндз пептрз еї де кжтз сързчїа апостолеаскъ ши тзлдътїреа кздетвалї че фїекаре омз о аре дзне днплїнїреа зпнї фанте взне. Сънтзл Вьтрїнз, днтемеїторвал ачестзї кїновїс, ла аджнчї вьтржнеде са дзсз кьтрь Домнвал, ка се ши прїмеаскъ плата остепелелоръ саме; фрацїї карї аз рьмасз дзпъ джнвал, карї с'зз днвдъдътз де джнвал, карї аз фостз марторї віртзділоръ лзї ши віедїї чеї днвзпътъдїте нззіа кз сьдънїе ши пестршзтате днвдътърїле ши ашзьтїнтеле взнвалї вжтржнз, дар'

не ржндз ши ачеїа с'аз дзсз кьтре Домнвал спре а се зпнї днтр'о віацъ ферїчїтъ фьр тьрззрїрї ши фьръ грїже кз алз лоръ пьрїнтъ. Бршьторїї лзї аз зїгатз днчетзл днвдътърїле взнвалї вжтржнз, ши ачелоръ днпрезпъ петрекьторї кз джнвал, аз днчетатз а практика віртзділе лоръ, нз се маї днделетнїчїа ла четїреа сьптеї скрїптзрї ши ла днвдътъръ, кзвжнтзл Домнвалї нз маї ера днгьра лоръ: тзлдімеа каре вініа ла джншїї нзмаї прїмеа тжнпгїерїле ши днвдътърїле овїчнзїте, фїїндзкъ нз штіа сеї днведе нїчі кз кзвжнтзл, нїчі кз фанте. Нз маї рьшъсесе дїн днвдътърїле взнвалї вьрватъ де кжтз нзмаї пеште фомте де дїнафаръ. Съзтз раса гроасъ де лжпъ, нзмаї ера о інїтъ че ардеа де драгостеа Домнвалї ши віпеле апроапелзї, чї о інїтъ плїпъ де тоате патїміле вьтгьштоаре соціетдїї. Ачелз Дзтнезескъ локаш нзмаї ера азївалз вьрваділоръ днвдъдї, вьтржнлоръ че сервісеръ статвалї кз вреднїчїе, ши каре се трьчеа аколеа спре ашї терпїна кьрсвал віедеї дн лїнїште, чї кзївалз тзтзроръ рьїлоръ ши тзтзроръ лепенїлоръ дїн соціетате. Дака вр'зпз тжпъръ кз інїтъ кьратъ, ши кз сзфлетз невіноватъ венїа ла джншїї; дн пдїнз тїмнз се фьчеа маї рьз де кжтз еї: дн кжтз се днплїнїа ла джншїї кзвжнтзл евангелїї, карелз зичеа Домнвал фарїсеїлоръ". Ваї воѣ, кь днкжпїзрацї мареа ши зскагвал ка се фачедї зпз прозелїтз (петернїкз) *) ши дака се фаче дзл фачедї пре елз фїїз Геенеї длоїтз де кжтз не вої." Днвїншторїї каре се овїчнзїсеръ а венї аколо, нзмаї гьсїа тжнпгїерїле спїрїтвале каре ле гьсїа дн тїмнвал вьтржнлоръ, ши чеї че ера маї вьгьторї де сеамъ ши маї лзьторї амїнте се днпорчеа кз інїма дзпъсатъ ши кз сзфлетзл плїпъ де дзрере де челе че ведеа аколо. Авзїїле рьз днпревїндате деморалїзасеръ не тоцї, дн локвал постзлвї ера венїа ши днвзївареа, дн локвал змїлїндїї крештїненшїї се ведеа о тжндрїе довїточеаскъ, дн локвал кжптърїлоръ, рзгчїзінлоръ ши четїрїї Домнезештїлоръ скрїптзрї, нз ера де кжтз кавале ши днтрїїдї. Нзмероаселе аверї фате де кредїнчомїї нз маї сервіа дн фачерї де віне ши спре днфрзтзседареа локашвалї Домнвалї, чї се фьчеа прадъ а зпнї тїкз нзтъръ де днтрїгандї, не кндз вьтржнї ши волнаві цетеа некъзтадї ши кїарз лїпсїдї де пжїне. (Ва зрма.)

*) Прозелїтз се нзміа ла еврей ачеї че венїа ла кредїндъ дїн алте неамзрї